

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
MINISTRY FOR EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ZAPORIZHZHUYA NATIONAL UNIVERSITY

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ
FACULTY OF MANAGEMENT

КАФЕДРА ПІДПРИЄМНИЦТВА,
МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ЛОГІСТИКИ
CHAIR OF ENTREPRENEURSHIP, MANAGEMENT OF ORGANIZATIONS
AND LOGISTICS

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
БАКАЛАВРА

на тему Інвестиційне забезпечення виробництва екологічної продукції

THESIS FOR THE BACHELOR'S DEGREE
Investment Support for the Production of Ecological Products

Виконав: здобувач ступеня вищої освіти бакалавра,
4 курсу, групи 6.0730-мо-з
спеціальності 073 Менеджмент
освітньої програми Менеджмент готельного, курортного та
туристичного сервісу

Т.С. Дочева
Керівник доц. каф. П,МОтаЛ, к.ю.н. Р.Ю. Половинкіна
Рецензент доц. каф. П,МОтаЛ, доц. к.е.н. Ю.І. Полусмяк

Запоріжжя
2024

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет менеджменту

Кафедра підприємництва, менеджменту організацій та логістики

Рівень вищої освіти Бакалавр

Спеціальність 073 Менеджмент,

освітня програма Менеджмент готельного, курортного та туристичного сервісу

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

к.е.н., доц. Павлюк Т.С.

« ____ » _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Дочевій Таїсії Станіславівні

1. Тема роботи Інвестиційне забезпечення виробництва екологічної продукції, керівник роботи доцент Половинкіна Руслана Юріївна

затверджені наказом ЗНУ від «27» грудня 2023 року № 2225-с.

2. Строк подання студентом роботи «15» травня 2024 р.

3. Вихідні дані до роботи джерела Інтернет, спеціалізована література, періодичні видання, матеріали науково-практичних конференцій з досліджуваних питань, а також дані статистичної звітності підприємства

4. Перелік питань, які потрібно розробити:

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з основної частини і додаткової. Основна частина містить такі структурні елементи: вступ, сутність (3 розділи – теоретичний, аналітико-дослідницький, проектно-рекомендаційний), висновки та рекомендації, список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА – складається з 3 підрозділів:

1.1 Сутність інвестиційного забезпечення виробничого підприємства 1.2

Специфіка інвестиційного забезпечення виробничого підприємства 1.3

Проблеми інвестиційного забезпечення виробничого підприємства

РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА І АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ – складається з 3 підрозділів:

2.1 Особливості ековідповідальних компаній та підприємств з виробництва екологічної продукції. 2.2

Оцінка і аналіз елементів інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції. 2.3

Аналіз проблем інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ –

складається з 1 підрозділу:

3.1 Основні напрямки удосконалення інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції.

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Половинкіна Р.Ю. доцент кафедри підприємництва, менеджменту організації та логістики факультету менеджменту ЗНУ	22.01.2024 р.	21.01.2024 р.
2	Половинкіна Р.Ю. доцент кафедри підприємництва, менеджменту організації та логістики факультету менеджменту ЗНУ	06.03.2024 р.	06.03.2024 р.
3	Половинкіна Р.Ю. доцент кафедри підприємництва, менеджменту організації та логістики факультету менеджменту ЗНУ	03.04.2024 р.	03.04.2024 р.

6. Дата видачі завдання 22.01.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Узгодження теми, складання змісту	січень	виконано
2	Вивчення літературних джерел	січень	виконано
3	Збирання матеріалу на підприємстві	лютий	виконано
4	Обробка матеріалу	лютий	виконано
5	Виконання розділу 1	березень	виконано
6	Виконання розділу 2	квітень	виконано
7	Виконання розділу 3	травень	виконано
8	Формулювання висновків	травень	виконано
9	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	травень	виконано
10	Подання роботи на кафедру	травень	виконано

Здобувач вищої освіти _____ Дочева Т.С.

Керівник роботи _____ Половинкіна Р.Ю.

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____

(підпис)

(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: «Інвестиційне забезпечення виробництва екологічної продукції»: 60 сторінок, 1 таблиця. Перелік посилань нараховує 45 найменувань.

Актуальність теми визначається тим, що глобалізаційні виклики розвитку економічних систем все більше актуалізують питання стратегічного управління залученням інвестиційних ресурсів на підприємства, у тому числі сектору екології, що й зумовлює актуальність даного дослідження. Сучасні глобалізаційні виклики все більше акцентують увагу на управлінні інвестиційною підтримкою діяльності підприємств щодо їх підвищення вартості, що підвищує довіру інвесторів до реалізації стратегій розвитку підприємства та створення доданої вартості бізнесу. Це завдання особливо актуальне для підприємств, які з певних причин не можуть отримати достатній економічний прибуток.

Метою роботи є аналіз практичних аспектів застосування інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції з метою розробки пропозицій щодо їх вдосконалення на підприємстві.

Об'єкт дослідження є процес інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції.

Інформаційну базу роботи становлять наукові роботи з менеджменту та економіки, монографічні дослідження та статті вітчизняних авторів, практичні матеріали та офіційні статистичні дані, ресурси мережі Інтернет. В роботі інформація узагальнена та відображена за допомогою таблиць.

ПІДПРИЄМСТВО, ЕКОЛОГІЯ, ІНВЕСТИЦІЇ, ПРОДУКТ,

ABSTRACT

Qualification work: 60 pages, 1 table. The list of links includes 45 items.

The relevance is that the globalization challenges of the development of economic systems increasingly actualize the issue of strategic management of attracting investment resources at the enterprise, including the environmental sector, which determines the relevance of this study. Modern globalization challenges are increasingly focusing on managerial investment support for the activities of enterprises to increase their value, which gives investors confidence in the implementation of the enterprise development strategy and the creation of additional business value. This is an especially urgent task for enterprises that for certain reasons cannot obtain sufficient economic profit.

The purpose of the work is to analyze the practical aspects of the application of investment support for the production of ecological products in order to develop proposals for their improvement at the enterprise.

The object of research is the process of investment support for the production of ecological products.

The information base of the work consists of scientific works on management and economics, monographic studies and articles by domestic authors, practical materials and official statistical data, Internet resources. In the work, the information is summarized and displayed using tables.

ENTERPRISE, ENVIRONMENT, INVESTMENTS, PRODUCT,
PRODUCTION, INVESTMENT SECURITY

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ,
СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

АТ – акціонерне товариство;

ЕКСО – концепція екологічної корпоративної соціальної
відповідальності;

ESG-інвестування – стійке інвестування;

ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю;

ІІSD – Міжнародний інститут сталого розвитку;

ТОДВ – товариство з додатковою відповідальністю.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1 Сутність інвестиційного забезпечення виробничого підприємства..	10
1.2 Специфіка інвестиційного забезпечення виробничого підприємства.....	14
1.3 Проблеми інвестиційного забезпечення виробничого підприємства.....	17
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА І АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	22
2.1 Особливості ековідповідальних компаній та підприємств з виробництва екологічної продукції	22
2.2 Оцінка і аналіз елементів інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції.....	29
2.3 Аналіз проблем інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції.....	36
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	47
3.1 Основні напрямки удосконалення інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції.....	47
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54

ВСТУП

Актуальність теми. Глобалізаційні виклики розвитку економічних систем все більше актуалізують питання стратегічного управління залученням інвестиційних ресурсів на підприємства, у тому числі сектору екології, що й зумовлює актуальність даного дослідження. Сучасні глобалізаційні виклики все більше акцентують увагу на управлінні інвестиційною підтримкою діяльності підприємств щодо їх підвищення вартості, що підвищує довіру інвесторів до реалізації стратегій розвитку підприємства та створення доданої вартості бізнесу. Це завдання особливо актуальне для підприємств, які з певних причин не можуть отримати достатній економічний прибуток.

Інвестиційна привабливість суб'єктів господарювання відіграє значну роль у забезпеченні сталого зростання національної економіки. Залучення інвестиційних ресурсів створює можливості для стратегічного розвитку підприємств, фінансування інноваційної діяльності, підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. Інвестиційна привабливість є показником доцільності інвестування для потенційних інвесторів. Вирішення комплексу проблем в інвестиційній діяльності підприємства пов'язане з обґрунтуванням перспективних напрямків розвитку підприємств та їх фінансового забезпечення. Отже, інвестиційна привабливість суб'єктів господарювання є інструментом формування стратегії фінансового регулювання розвитку суб'єктів господарювання.

Питаннями інвестиційного забезпечення виробництва займалось чимало науковців та практиків, зокрема, І. Вахович [5], А. Гречко [9], Д. Джумаєєв [9], М. Кісіль [20], М. Коденська [21], О. Колесник [22], С. Мархонос [27], С. Параконний [30], А. Сухоруков [36], О. Чигирин [39], Р. Циган [38] та інші.

Основну увагу в наукових роботах приділено проблемам аналізу та оцінки інвестиційної привабливості підприємств. Проте залишається низка невирішених питань, пов'язаних з необхідністю дослідження інструментів управління інвестиційною привабливістю, обговорення підходів до формування інвестиційної стратегії. Це зумовлює необхідність формування системи управління інвестиційною привабливістю в контексті стратегії фінансового регулювання розвитку суб'єктів господарювання.

Інвестиційне забезпечення виробництва екологічної продукції з кожним роком набуває все більшої популярності, оскільки одним із викликів XXI ст. є захист природного навколишнього середовища, зменшення споживання природних ресурсів, перехід на ресайкл, використання альтернативних джерел енергії. До того, у багатьох американських та європейських компаніях діють правила та стандарти екологічної безпеки. Людей заохочують менше споживати пластику та надають грантові програми для винаходів виробництва по переробці на вторинну сировину. Інвестиції цих проектів надходять як від приватних інвесторів, так і від державних органів, що сприяє розвитку галузі в цілому.

Ефективне управління інвестиційним забезпеченням на підприємстві з виробництва екологічної продукції пов'язане із застосуванням загальними законами менеджменту та адміністративного менеджменту, а також ризик-менеджменту.

Об'єкт дослідження – процес інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції.

Предмет дослідження – теоретико-методичні підходи щодо інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є аналіз практичних аспектів застосування інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції з метою розробки пропозицій щодо їх вдосконалення на підприємстві.

Для досягнення поставленої мети було визначено наступні завдання:

- розкрити зміст і складові інвестиційного забезпечення виробничого підприємства;
- розкрити специфіку інвестиційного забезпечення виробничого підприємства;
- розкрито основні проблеми інвестиційного забезпечення виробничого підприємства;
- проаналізувати особливості ековідповідальних компаній та підприємств з виробництва екологічної продукції;
- надати загальну характеристику елементам інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції;
- розкрити основні проблем інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції;
- розробити напрями удосконалення інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у роботі використовувалися загальнонаукові і спеціальні методи пізнання, метод наукової абстракції; методи якісного аналізу і синтезу, індукції і дедукції; методи кількісного аналізу економічних показників (спостереження, порівняння, групування, структурування та узагальнення).

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність інвестиційного забезпечення виробничого підприємства

Інвестиції значною мірою визначають економічне зростання регіону, зокрема, зайнятість населення та є ваговою елементною базою, на якій базується економічний розвиток суспільства. Сучасна практика господарювання суб'єктів господарювання в різних регіонах країни часто має суттєві відмінності. В умовах посткризового стану економіки значний вплив має раціональне та ефективне використання капіталу, що потребує наукового обґрунтування та вдосконалення механізму фінансового менеджменту або управління рухом фінансових ресурсів, спрямованих на підвищення інвестиційного зростання та прибутку [28].

У наукових колах та практиці існують різні підходи до визначення сутності інвестиційного забезпечення. Пропонуємо розглянути поняття інвестиції та забезпечення як окремі категорії. Інвестиції є одним з найважливіших аспектів діяльності будь-якої організації (підприємства), що динамічно розвивається, де пріоритетом є прибутковість.

Інвестиції в основний капітал є неодмінним фактором, що визначає рентабельність та, як наслідок, ефективність підприємства, також показує, наскільки сильна кореляція між рентабельністю та, як наслідок, ефективності підприємства.

Міжнародний інститут сталого розвитку (IISD), який є одним із провідних світових центрів досліджень та інновацій, запропонував декілька визначень поняття інвестиції:

Інвестиції можна визначити на основі підприємства або на основі активів. Визначення, засноване на підприємстві, визначає інвестиції як заснування або придбання підприємства. І, навпаки, визначення на основі активів є ширшим і охоплює більше, ніж просто капітал або ресурси з метою створення підприємства. Обидва варіанти, як правило, додатково визначаються та обмежуються включеннями та роз'ясненнями [29].

Інвестиції також можуть бути визначені таким чином, що охоплені інвестиції повинні створюватися або здійснюватися відповідно до законодавства приймаючої держави.

Інвестиції можна визначити таким чином, що покриті капіталовкладення повинні певним чином сприяти економічному розвитку приймаючої держави. Це можна зробити, наприклад, шляхом використання позитивного переліку секторів, у яких приймаюча держава вважає, що її інтереси розвитку найбільш доцільно враховуються прямими іноземними інвестиціями, і які потім визначаються як інвестиції для цілей угоди.

Інвестиція означає підприємство, створене, організоване та сумлінно кероване інвестором відповідно до законодавства сторони, на території якої зроблено інвестицію, разом з активами підприємства, має такі характеристики інвестиції, як зобов'язання капіталу чи інших ресурсів, певної тривалості, очікування прибутку чи прибутку, прийняття ризику та значення для розвитку сторони, на території якої здійснюється інвестиція [1].

Інвестиція означає наступні активи, дозволені або створені відповідно до законів і правил сторони, на території якої здійснюється інвестиція

«Інвестиція» означає наступні активи, створені або придбані інвестором однієї Договірної сторони відповідно до чинного законодавства іншої Договірної сторони, на території якої зроблено інвестицію, та передбачають вкладення капіталу, очікування прибутку або прибутку або припущення ризику:

підприємство, яке здійснює значну комерційну діяльність на території приймаючої Договірної сторони;

частки, акції та інші форми участі в капіталі підприємства [4].

Синонімами слова забезпечення є гарантування, закріпити, затвердити, здійснити, передбачити. Забезпечення можна визначити як механізми залучення та утримання чого-небудь.

Поняття інвестиційне забезпечення підприємства складне та багатогранне, тому пропонуємо розглянути різні підходи до цієї категорії у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 Поняття інвестиційне забезпечення підприємства.

Автор, джерело	визначення поняття інвестиційне забезпечення
О.Ю. Шилова Інвестиційне забезпечення розвитку підприємства	підсистема організаційно-економічного забезпечення, призначена для покриття витрат виробничого характеру і накопичення з метою нарощення обсягів виробництва і реалізації продукції, ресурси якої формуються з дотриманням принципів довгостроковості, оптимальності, альтернативності
М.І. Кісіль Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного виробництва та сільських територій	сукупність різноманітних умов, ресурсів, економічних механізмів, важелів і заходів, необхідних для забезпечення нормального (заданого) перебігу інвестиційних процесів
О.О. Колесник Оцінка інвестиційного забезпечення розвитку туризму в Україні	це сукупність умов, ресурсів і заходів, необхідних для здійснення інвестиційного процесу
С.В. Параконний Напрями інвестиційного забезпечення розвитку економічного потенціалу підприємства	всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються у підприємницьку та інші види діяльності, в результаті яких створюється дохід або досягається соціальний ефект
М.Ю. Коденська Мотиваційні чинники	організаційно-економічні умови, засоби,

інвестиційного забезпечення розвитку аграрно-промислового виробництва	заходи та економічні відносини, що проявляються у процесі руху вартості, авансованої у капітал з метою формування, нагромадження і використання інвестиційних ресурсів для розвитку аграрно-промислового виробництва і людини – головної продуктивної сили суспільства
І.М. Вахович Концептуальні засади інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку регіону	сукупні дії підприємницьких структур та органів самоврядування із залучення реальних та потенційних можливостей внутрішніх і зовнішніх інвестиційних ресурсів за стратегічними напрямками економічної діяльності господарського комплексу

Підбиваючи підсумки пропонуємо об'єднати визначення надані науковцями та зазначити, що інвестиційне забезпечення підприємства - це організаційно-економічні умови, ресурси, засоби та заходи спрямовані на залучення потенційних можливостей внутрішніх та зовнішніх інвестиційних ресурсів для розвитку виробництва, напрямів економічної діяльності підприємства.

Сутнісними елементами системи інвестиційного забезпечення є:

- сукупність внутрішніх та зовнішніх чинників як інвестиційне середовище;
- інвестиційний потенціал;
- інвестиційний клімат [14].

Інвестування у виробничі фонди відноситься до реальних інвестицій, інвестор робить капіталовкладення у конкретне підприємство. Продукція цієї компанії повинна бути швидко реалізована для отримання фінансових активів. Проводячи аналіз виробничого підприємств необхідно додати до сутнісних елементів належать:

- поліпшення якості продукції;
- здешевлення продукції;

- збільшення корисливих можливостей;
- реклама.

Також, пропонуємо звернути увагу на форми реалізації інвестиційного забезпечення є:

- самоінвестування – засновники компанії вкладають свою додаткові кошти на розвиток виробництва, чи прибуток компанії йде на оновлення основних фондів фірми;
- кредитування – звернення до банківської установи для отримання кредиту на розвиток та розширення виробництва;
- державне інвестування – виграш заявок на участь у державних програмах;
- венчурне інвестування – залучення венчурних інвесторів чи подання заявки до венчурної компанії;
- гранти – виграш незалежного фінансового інвестування приватного інвестора [18].

1.2 Специфіка інвестиційного забезпечення виробничого підприємства

Для визначення специфіки інвестиційного забезпечення виробничого підприємства пропонуємо, спочатку, розглянути привабливість суб'єкта господарювання з позицій інвестування. Компанія може виступати як інвестором (суб'єкт) так і, навпаки, об'єктом інвестицій. В ролі суб'єкта інвестиційної діяльності розглядається його потенціал, а в ролі об'єкта - інвестиційну привабливість. На нашу думку, інвестиційне забезпечення на пряму пов'язано із інвестиційною привабливістю компанії та в цьому проявляється специфіка [17].

Інвестиційне забезпечення підприємства розглядають при прийнятті стратегічно важливих рішень щодо його діяльності:

1. Створення об'єднань підприємств (при інвестуванні підприємства

бажано розглянути його злиття з іншою компанією (чи інвестора чи іншої компанії).

2. Участь у приватизації компанії. Одним із економічно вигідних вкладень є державне майно, коли воно розпродається на аукціоні.

3. Купівля пакету облігацій, емітентом яких було підприємство. При цьому варіанті інвестор стає власником частки компанії.

4. Пайова участь у товаристві з обмеженою відповідальністю або з додатковою відповідальністю.

5. Придбання акцій підприємства, що гарантує участь у розподілі дивідендів компанії.

6. Участь в інвестуванні інвестиційних державних проектах [16].

Інвестиційне забезпечення може мати місце і при короткострокових проектах, наприклад, купівля цінних паперів. Для побудови планів інвестування потрібно чітко визначити його етапи та строки. Також у разі обрання цінних паперів, необхідно, щоб фондовий ринок країни був розвинений, однак, можна аналізувати внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства.

Для визначення інвестиційного забезпечення підприємства можна застосувати SWOT-аналіз, при використанні якого можливо визначити стратегічні альтернативи. Матриця SWOT включає аналіз наступних елементів:

– сильні сторони виробничого підприємства, вони проявляються у клієнтському сервісі, доступні ціни, екологічність товару. У цю групу включається все те що компанію відрізняє від інших конкурентів.

– слабкі сторони компанії можуть бути в неефективній рекламі, маркетинговій програмі, некваліфіковані робітники, плінність кадрів та все що робить підприємство вразливим на ринку.

– можливості виробничого підприємства, тут можливо використати залучення інвестицій, показати свої сильні сторони та використати це для розвитку бізнесу, а також розглянути випуск нового продукту чи лінійки вже

існуючих товарів;

– загрози можуть проявлятися у високій конкуренції на ринку, хоча при конкуренції можливий і ріст компанії, зміна усталених форм господарювання. Загрози можуть бути зовнішніми (умови на ринку) та внутрішніми (в середині компанії). Для визначення усунення потенційних загроз можливо використовувати методи прогнозування та прийоми ризик-менеджменту.

Разом з цим вищезазначений метод надає узагальнені висновки про майбутнє компанії. Для більш точного прогнозування потрібно враховувати ряд особливостей: конкурентоздатність підприємства; використання прийомів ризик-менеджменту при зміні зовнішнього середовища компанії; взаємний вплив умов та факторів [8].

Специфіка інвестиційного забезпечення виробничого підприємства визначається сукупністю власних ресурсів компанії, економічного (фінансового) потенціалу, так і управлінського та кадрового. Нематеріальні аспекти діяльності бізнесу відіграють велике значення для успіху.

Розглянемо внутрішній фінансовий потенціал виробничого підприємства, який формується за рахунок:

- чистого прибутку;
- дохід від необоротних активів;
- відновлювальні відрахування;
- надлишкові оборотні активи;
- вільних коштів, які з'явилися внаслідок погашення фінансових зобов'язань (якщо такі були).

Зовнішній потенціал підприємств формується із залученого і позиченого капіталу:

- укладення договору лізинг виробничих потужностей, транспортних засобів;
- емісія акцій;
- продаж частки у статутному капіталі товариства інвестору;
- цільове інвестування на підставі державних програм;

- надання міжнародних грантів;
- банківські кредити.

У підсумку застосування різних схем фінансування можливо визначити схему інвестиційного забезпечення виробничого підприємства. У науковій літературі вирізняють наступні схеми фінансування проекту:

1. Самофінансування (повне). При використанні цього способу компанія використовує лише внутрішні джерела, це, як правило, невеликі проекти, такі як зміна обладнання, відкриття нового офісу.

2. Випуск акцій чи надання облігацій, як правило, застосовується при реалізації великих проектів (наприклад, запуск нового продукту).

3. Отримання банківського кредиту можливе для реалізації як короткострокових так і довгострокових інвестиційних проектів. В США та країнах Західної Європи така схема фінансування стимулює галузь в якій відбувається інвестування та економіку в цілому. Активно працююча банківська система є одним із показником розвиненої економіки, тому в кредитуванні інвестиційних та інноваційних проектів зацікавлені декілька сторін - підприємство, банк та інвестор.

4. Укладення договорів лізингу для купівлі виробничих потужностей або автотранспорту. Позитивним цього способу фінансування є те, що об'єкт лізингу, після виконання умов договору (сплати всіх платежів) залишається у власності компанії, а також періодичність відрахувань, що при звичайній операційній діяльності підприємства не впливають на його фінансовий стан.

5. Комбіноване фінансування заключається у виборі двох або більше попередніх схем фінансування проекту [7].

Розроблення інвестиційної стратегії та формування інвестиційної програми можливе після дослідження інвестиційного забезпечення виробничого підприємства. Гармонійне поєднання інвестиційних потреб є первинною передумовою для прийняття рішень щодо інвестування підприємства.

1.3 Проблеми інвестиційного забезпечення виробничого підприємства

Говорячи про інвестування, люди часто вказують на те, що перевірені основи інвестування не змінювалися десятиліттями: доки дотримуватися цих принципів, у інвестора є хороші шанси досягти успіху. Хоча це може бути правдою в деяких випадках, наприклад, купувати дешево і продавати дорого, інвестиційний ландшафт значно змінився в більшості інших аспектів.

Існує багато унікальних викликів, з якими стикаються сучасні інвестори, охарактеризуємо їх:

1. Неймовірний обсяг і швидкість інформації. Інвестиційний ландшафт значно змінився, тому сучасні інвестори постали перед багатьма унікальними проблемами. Мабуть, найстрашнішою проблемою, з якою стикаються сучасні інвестори, є швидкість і обсяг інформації. У минулому достовірну інформацію про публічні компанії було важко отримати поза річними та кварталними звітами.

The Wall Street Journal і обмежена кількість видань, пов'язаних з фінансами, намагалися збирати ділові новини та поширювати їх. Але ця новина зі швидкістю друку дійшла до широкого загалу, журнал необхідно було написати, надрукувати та доставити. В еру розповсюдження інтернету, інформація розповсюджується за секунди.

З часом багато інвесторів навчаються відфільтровувати інформацію та створювати добірку надійних джерел, які відповідають їхнім інвестиційним смакам. Однак, навіть якщо добре володіти якісною інформацією, на ринок може потрапити неточна інформація або основна невизначеність. Реклама іноді може підштовхнути інвестора до переваги, рекламуючи інвестицію, яка не обов'язково найкраще підходить [13].

Навіть невеликі компанії чи компанії одного дня можуть створювати постійний потік інформації — від щоденних коливань цін на акції, оголошень і публікацій на спеціальних дошках оголошень.

2. Пошук потрібного ресурсу. Складність пошуку потрібного ресурсу

пов'язана з надто великою кількістю доступної інформації. Дослідження підприємств може бути складним і мати багато варіантів. Хоча інвестиції в першу чергу мають справу з фактами, на думки думки інвестора впливають багато сфер (наприклад, чи важливіші технічні характеристики, ніж фундаментальні).

3. Реакційний ринок. На ринок може потрапляти неточна інформація щодо діяльності компанії. Неточності можуть бути щирими помилками, недобросовісною конкуренцією або навіть фінансовим шахрайством з боку корпорацій. Фінансові ринки є залежними від постійного потоку інформації. Реакція ринку завжди буде екстремальною, але все більш глобальне охоплення інформації дало інвесторам більше причин для надмірної реакції [13].

4. Вибір. Світ фінансів пропонує набагато більше, ніж інвестицій в акції. Стикаючись із усіма цими виборами, інвестор може спробувати знайти ярлики, щоб звести всі варіанти до кількох. Це корисно, але це також може призвести до того, що можливо відмовитись від кращого варіанту.

5. Роль реклами. Реклама допомогла ознайомити інвесторів із більш широким спектром інвестиційних засобів, доступних сьогодні. Сучасний інвестор більше обізнаний про доступні інвестиції, крім акцій, облігацій і строкових депозитів. Більшість зможе пояснити взаємні фонди, індексні фонди, ймовірно, також опціони та іпотечні цінні папери. Знання - це чудова річ, але реклама іноді може підштовхнути інвестора до переваги, рекламуючи інвестицію, яка не обов'язково найкраще підходить.

6. Невідомі ризики в інвестиціях. Не всі інвестори знають про ризики, пов'язані з інвестуванням, особливо нові інвестори не знають про приховані ризики в різних, здавалося б, простих інвестиційних стратегіях. Це може призвести до значних втрат у їхніх портфелях на ранніх стадіях процесу.

7. Обмежений капітал для інвестування. Ще одна проблема, з якою стикаються нові інвестори, полягає в обмеженому капіталі, доступному для інвестування. Це ускладнюється лише тоді, коли конкретні фінансові

інструменти занадто дорогі.

8. Занадто велика диверсифікація. Диверсифікація - це стратегія, за якої інвестори купують різні активи, щоб зменшити ймовірність втрати значних прибутків, а також зменшити втрати.

Інвестори диверсифікують свої авуари між різними компаніями, галузями, країнами та класами активів замість того, щоб вкладати всі свої гроші в одну компанію чи невелику кількість активів. Однак, якщо інвестор зробив занадто багато диверсифікації або зробив це неправильно, можна не втратити багато, але й не отримати багато.

9. Інвестор не отримує допомоги. Інвестувати без сторонньої допомоги ризиковано.

10. Час має вирішальне значення. Ринковий таймінг передбачає своєчасну купівлю та продаж фінансових активів на основі прогнозованих коливань цін. Залежно від вибору ризику та повернення інвестора, він може використовувати його для довгострокових і короткострокових часових горизонтів [13].

Досить часто інвестору з обмеженою сумою капіталу краще вибрати варіант інвестування з найнижчою комісією порівняно з професійно керованими пайовими фондами з вищою комісією. Однак, реклама може змінити цю відносно просту математику, підкреслюючи переваги професійного менеджменту [12].

Дослідження, проведені науковцями та практикаками, виявили низку проблем, характерних для бізнесу з виробництва продукції, з точки зору інноваційної економіки:

- відновлення бізнесу;
- незадовільний рівень ресурсного забезпечення підприємств, це відсутність фінансових ресурсів для забезпечення інноваційної діяльності та кваліфікованих кадрів, які займаються розробкою, просуванням та впровадженням нового продукту;
- незадовільні умови праці для впровадження інновацій діяльність

(значні витрати ресурсів, високе податкове навантаження, недосконалість нормативно-правової бази в інноваційній сфері, низька особиста зацікавленість та відсутність ефективної системи стимулювання персоналу до інноваційної діяльності);

– обмежені фінансові можливості споживачів нової продукції, потребують результатів інноваційної діяльності підприємств;

– відсутність зацікавленості більшості виробничих підприємств у здійсненні інноваційної діяльності;

– відсутність стратегічних програм інноваційного розвитку на підприємствах [11].

РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА І АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

2.1 Особливості ековідповідальних компаній та підприємств з виробництва екологічної продукції

Підприємства знаходяться в центрі економічної діяльності та в центрі зміни парадигми, необхідної для досягнення сталого розвитку. Їхні процеси промислового виробництва безпосередньо залежать від навколишнього середовища як постачальника ресурсів і екосистемних послуг. Їх поточні нестабільні виробничі процеси сприяють виснаженню ресурсів, утворенню відходів і забрудненню, а також призводять до незворотної деградації навколишнього середовища та зміни клімату. Це руйнує саму основу, від якої залежить економічна діяльність підприємств. Оскільки ресурси стають дедалі меншими та дорожчими, найбільш біднішим країнам і країнам, що найменш розвиваються, стає все важче купувати ресурси та отримувати доступ до них [15].

Працюючи на більшість світової робочої сили, підприємства також є основним рушієм зайнятості та створення добробуту. Зокрема, у країнах, що розвиваються, розвиток підприємств може допомогти постачати необхідні товари та послуги, створювати робочі місця, покращувати рівень життя та подолати бідність. Таким чином, підприємства знаходяться на стику екологічних і соціальних проблем. Дійсно, саме на робочих місцях

соціальний, економічний та екологічний аспекти нерозривно поєднуються. Розвиток «зеленого» підприємства вирішує ці виклики, зосереджуючись на сталому розвитку та створенні «зелених» робочих місць.

Питання зеленого розвитку економіки спрямоване на пошук конкретних рішень, які дозволять компаніям розвиватися сталим шляхом, мінімізуючи при цьому негативний вплив на природне середовище. Встановлено, що неконтрольоване антропогенне втручання в навколишнє середовище може серйозно вплинути на роботу компаній, а також на економіку в цілому. Щоб зупинити постійну деградацію природного середовища, вживаються численні екологічні ініціативи для його захисту або зменшення забруднення, пов'язаного з виробництвом [24].

Проекологічна тенденція, яка включає в себе ці ініціативи, очевидна в діях багатьох країн і міжнародних інституцій, стурбованих екологічними проблемами. Це підтверджується конкретними програмами та планами, розробленими, наприклад, у рамках екологічної політики Європейського Союзу, яка регулює рівень забруднення навколишнього середовища в державах-членах та заохочує використання екологічних рішень у процесах екологізації та підвищення корпоративної конкурентоспроможності.

У той же час самі компанії починають усвідомлювати важливість і необхідність приділяти більше уваги питанням природного середовища, а не зосереджуватись лише на власних економічних показниках. Наприклад, для багатьох із них концепція сталого розвитку, яка сприяє пошуку балансу між соціальними, екологічними та економічними цілями, надихає на зміну поведінки екологічного бізнесу та прагнення до проєкологічних ініціатив (Європейська Комісія, 2006). Як наслідок, керівники компаній все більше залучаються до проєкологічних ініціатив, що відображається на їх реалізації в рамках стратегій корпоративного розвитку [23].

Екологічні проблеми починають відігравати ключову роль серед зовнішніх детермінант, які впливають на корпоративну діяльність і конкурентоспроможність. А це означає, що в процесі своєї господарської

діяльності компанії перестають ставитися до навколишнього середовища виключно як до джерела сировини або місця зберігання відходів, що виникають у процесі та після виробничого процесу. Розвиток підприємств має відбуватися в симбіозі з навколишнім середовищем, що виражається в раціональному використанні сировини та інших природних ресурсів, ефективному споживанні енергії, застосуванні проєкологічних технологічних рішень та реалізації всіх ініціатив щодо захисту навколишнього середовища та запобігання забрудненню. І саме цей аспект має змінити погляди менеджерів на проблеми навколишнього середовища, а не лише як на виклик, а й як обов'язок [25].

Це також означає, що питання навколишнього середовища повинні бути враховані в інтегрованому корпоративному економічному обліку, тобто включення соціальних і екологічних ефектів і відмова від класичної парадигми економічної раціональності.

У нинішньому економічному середовищі ефективного функціонування та майбутнього розвитку виробничих підприємств можна досягти багатьма способами. Проте пошук інноваційних або проєкологічних заходів видається одним із найефективніших рішень. Зростаюче значення проєкологічних ініціатив у сучасній економіці пояснюється тим фактом, що вони є екологічно чистими, не порушують стійкість навколишнього середовища та сприяють стійкій конкурентній перевазі. Їх діяльність виробничими підприємствами також дозволяє їм виправдати очікування громадськості та створити або підіграти імідж екологічного актора. Варто зазначити, що проєкологічні ініціативи також дедалі частіше зустрічаються у фінансовому секторі. Однак, щоб ці ініціативи набули більшого поширення та принесли відчутну користь, вони повинні носити довгостроковий характер, базуватися на якості та екологічних інноваціях, будучи невід'ємною частиною загальної корпоративної стратегії розвитку.

Незважаючи на те, що державна екологічна політика продовжує відігравати важливу роль у реалізації проєкологічних ініціатив, законодавчі та

адміністративні норми більше не є провідним мотивом їхнього прагнення, тепер ринкові очікування все більше виконують цю функцію. З огляду на негативний вплив виробництва на навколишнє середовище, компанії не повинні випускати з уваги економічну сторону потенційних витрат на охорону навколишнього середовища, усунення наслідків забруднення та відходів, а також тиск на зацікавлені сторони з метою підвищення екологічної діяльності. Тому необхідно змінити ставлення компаній до навколишнього середовища, що може і повинно сприяти підвищенню ефективності їх діяльності в довгостроковій перспективі. Це можна зробити, наприклад, шляхом оптимізації бізнес-процесів як наслідок свідомої діяльності щодо захисту навколишнього середовища та зменшення забруднення [26].

Поряд з терміном екологічні ініціативи підприємства вживаються й інші, наприклад, проєкологічна діяльність, екологічна діяльність, зелені ініціативи або екологічні ініціативи. Ці терміни стосуються одного питання, яке більш-менш пов'язане із захистом навколишнього середовища та/або зусиллями щодо покращення його стану, що часто приховує відмінності між ними. Ці терміни стосуються не лише конкретних заходів із захисту природного середовища, а й нових ідей, програм, проєктів або екологічних концепцій, які можна застосувати до процесів виробництва та управління.

Стосовно бізнесу можна припустити, що проєкологічні ініціативи найчастіше ототожнюють із довгостроковою діяльністю, безпосередньо спрямованою на захист навколишнього середовища та усунення екологічних ризиків, або діяльністю, спрямованою на покращення власного розвитку, але лише такою, що є екологічно чистою. У цьому випадку слід також сказати, що концепція проєкологічних ініціатив включає не екологічні заходи, а також різні системні рішення, інструменти, програми, плани та концепції, що обговорюють конкретні екологічні практики, а також екологічні стратегії (розбавлення, фільтрація, рециркуляція та запобігання).

До проєкологічних ініціатив підприємства можна віднести:

– формальне відокремлення функції екологічного менеджменту в

корпоративному управлінні;

- офіційне дотримання екологічних принципів в рамках концепції сталого розвитку;

- застосування принципів концепції екологічної корпоративної соціальної відповідальності (ЕКСО);

- застосування стандартних стратегій захисту навколишнього середовища (розбавлення або фільтрація), що полягає виключно в нейтралізації забруднюючих речовин, а не їх усунення;

- застосування превентивних екологічних стратегій, запобігання появі забруднюючих речовин на виробництві;

- впровадження формальних систем екологічного менеджменту;

- участь у Програмі чистого виробництва;

- впровадження технологічних екоінновацій (екоінновації в області нових продуктів або виробничих процесів);

- впровадження нетехнологічних екоінновацій (екоінновацій у сфері нових організаційних чи маркетингових рішень);

- впровадження екологічно чистих адитивних технологій;

- впровадження екологічно чистих комплексних технологій;

- запровадження екологічного маркування сировини, матеріалів, продукції та упаковки;

- розробка та пропозиція екологічно чистої продукції (еко-продукція);

- проектування екологічно чистих рішень (екодизайн);

- прагнення до мінімізації відходів у виробничих процесах;

- повторне використання відходів у виробничих процесах (переробка відходів);

- створення «зелених» альянсів з іншими суб'єктами для досягнення спільних екологічних цілей;

- інші ініціативи, включаючи використання екологічних інструментів і методів [10].

З точки зору виробничих підприємств, впровадження цих

проекологічних ініціатив завжди має призводити до:

- раціонального використання природних ресурсів;
- використання енергоефективних та екологічно чистих технологій;
- зниження споживання енергії;
- повторного використання відходів після виробництва;
- пропонування екологічно безпечних продукції та припинення або

послідовне зменшення негативного впливу виробничих процесів на навколишнє середовище [2].

Виробнича діяльність вимагає реалізації проєкологічних ініціатив, оскільки їх реалізація не лише позитивно впливає на навколишнє природне середовище, але й може покращити фінансові показники підприємств.

Триваюча цифрова трансформація та майже всюдисуща потреба в проєкологічних заходах, включаючи прокліматичні заходи, ставить перед виробничими підприємствами два виклики. Перший стосується йти в ногу з технологічним та ІТ-розвитком, а другий виклик передбачає розробку виробничих процесів, які враховують принципи сталого розвитку або послідовно впроваджені нормативні акти, які зобов'язують компанії вести діяльність із захисту навколишнього середовища.

Проте виробничі компанії, на відміну від сервісних чи фінансових компаній, потребують більш детальних правил щодо дотримання екологічних вимог, а також реалістичних графіків впровадження таких змін. Це також породжує потребу в подальшому аналізі та дослідженнях у дослідницькій галузі, вказуючи напрямки реконфігурації існуючих виробничих процесів таким чином, щоб вони були якомога ближче до існуючих екологічних програм.

Також пропонуємо звернути увагу на суб'єктів екологічного підприємництва – це юридичні та фізичні особи будь-якої організаційно-правової форми власності та інші не заборонені законом суб'єкти господарювання, які займаються виробництвом та продажем екологічної продукції, виконанням робіт та наданням послуг екологічної

значимості. Підтримуючи думку Г. Поясник зазначимо основну ознаку екологічного підприємництва – виробництво екологічних товарів, виконання робіт та надання послуг екологічної значимості. До інших ознак можна віднести:

- створення суб'єктом підприємницької діяльності сприятливого екологічного середовища;
- дотримання екологічних вимог та стандартів при здійсненні підприємницької діяльності;
- дотримання принципу «циркуляції» при прийнятті підприємницьких рішень [31].

Види екологічного підприємництва:

- виробництво екологічної техніки, приладів та пристроїв;
- використання вторинних ресурсів та еко-відведення;
- створення ресурсозберігаючих технологій;
- виконання робіт та надання послуг екологічної значимості;
- органічне сільськогосподарське виробництво;
- виробництво енергії з використанням альтернативних джерел;
- виробництво екологічної продукції [3].

Пропонуємо розглянути компанії, які активно працюють на мінімізацію шкідливих наслідків екологічному середовищу, впроваджують екологічні ініціативи та стандарти, а саме:

– АВ InBev Efes – компанія, яка займається пивоварінням, дотримується ідей циркулярної економіки і використовує розподільний підхід до відхів. Сортування відходів (склобій, залізні банки, пластик, органіка), які потім передаються спеціалізованим підрядникам для переробки.

– Apple – компанія заявила, що з 2028 року повністю переходить на відновлювальну енергію. В рамках боротьби зі шкідливими відходами усунула бромовані добавки, впровадила безртутні світлодіоди.

– ASUS – фірма, яка відмовилась від використання свинцю у виробництві материнських плат та вперше випустила монітори з

використання безгалогенних технологій. Компанія покращує свої технології, спрямовує на раціональне використання ресурсів планети та усунення шкідливого впливу на навколишнє природне середовище.

– Bosch Україна (регіональні філії у Львові, Дніпрі та Одесі) запровадила ряд еко-ініціатив, серед яких: використання для опалення представництв теплові насоси, один із офісів побудований за принципом енергозберігаючої конструкції вільного доступу з інтегрованим складом.

– GlobalLogic – компанія, яка займається розробкою цифрових продуктів. Основною розробкою є мобільний додаток EcoNike, який показує інтерактивну карту на якій користувачі можуть відмічати забруднену територію, а користувачі можуть об'єднувати свої зусилля для її прибирання.

– Henkel – лідер з виробництва косметики і хімічних засобів для побуту та промисловості. Основним гаслом компанії є захист навколишнього природного середовища та дбайливе ставлення до ресурсів. Компанія прагне використовувати виробництво повного циклу перероблених упаковок.

– Borjomi UKRAINE розробила соціальну ініціативу, при якій сортувати пляшки можна не виходячи з дому. У своїй новій ініціативі компанія закликає українців сортувати пластик.

– Kernel – виробник і експортер соняшникової олії, який постійно піклується про підвищення своєї результативності у сфері навколишнього природного середовища. В компанії запроваджено єдиний підхід у управлінні системою екоменеджменту, який ґрунтується на світових стандартах.

– Українська філія компанії L'Oréal щорічно проводить День соціальної відповідальності. Фірма поставила перед собою ряд викликів – переробка упаковки, раціональне використання природних ресурсів, створення інклюзивного та сталого суспільства.

– WOG, наразі, працює над встановленням сонячних панелей на ряді АЗК. Проєкт «До природи з добром» – це екопрограма, яка буде робити акцент на сортуванні сміття, зборі батарейок та переродки кавової макухи.

2.2 Оцінка і аналіз елементів інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції

Реалізація інвестиційних проектів відіграє важливу роль у розвитку економіки, а також узгоджується з концепцією циркулярної економіки, оскільки спричиняє не лише перетікання фінансових і трудових ресурсів у регіональну економіку, а й стимулює розвиток науково-технічного прогресу та появи інновацій. Комплексна оцінка є важливим підходом будь-якого інвестиційного проекту для досягнення сталого розвитку та закриття циклу, як того вимагає циркулярна економіка, шляхом балансування між соціальним та економічним розвитком, а також збереженням навколишнього середовища. Оцінка еколого-економічної ефективності інвестиційних проектів є одним із найважливіших етапів реалізації проекту, оскільки дозволяє виявити потенційні негативні наслідки та можливий провал проекту. Поки що не існує єдиних підходів до оцінки ефективності інвестиційних проектів, особливо їх екологічної складової. Це призводить до упередженої оцінки впливу інвестиційного проекту на довкілля. Проблема спричинена не лише відсутністю загальної міжнародно прийнятої методології, а й складністю обліку зовнішніх ефектів та негативного фінансового впливу [6].

Успішна реалізація проекту передбачає окупність інвестицій, отримання комерційного прибутку, задоволення соціальних потреб, підвищення рівня життя та отримання конкурентної переваги, враховуючи не лише економічні аспекти, а й екологічні та, можливо, здоров'я людини.

Оцінка економічної ефективності інвестиційного проекту здійснюється на початковому етапі розробки проекту. Метою цього процесу є своєчасне виявлення потенційних ризиків, щоб їх компенсувати. Він включає не лише оцінку економічних ризиків, а й оцінку соціальних, фінансових і технічних ризиків, які можуть виникнути під час реалізації проекту. Успішна реалізація інвестиційного проекту повинна передбачати пом'якшення негативного впливу будь-якої людської діяльності на навколишнє середовище (у разі

екомодернізації вже існуючого об'єкта) або досягнення мінімальних антропогенних навантажень на навколишнє середовище в результаті реалізація проекту (у разі створення нового підприємства).

Підходи до оцінки економічної ефективності інвестиційного проекту, наведені в підрозділах науково-методичної літератури, можна розділити на дві групи: методи оцінки дисконтування та методи статистичної оцінки. Дисконтовані методи засновані на використанні ставки дисконту, що дозволяє оцінити ефективність проекту з урахуванням впливу фактору часу та ймовірності виникнення ризикових ситуацій. Статистичні методи не враховують фактор часу, що робить їх менш затребуваними в процесі оцінювання. Однак статистичні методи більш зрозумілі для стейкхолдерів проекту і часто використовуються на початковому етапі відбору інвестиційних проектів [19].

Оцінка екоефективності базується на оцінці екологічних аспектів реалізації проекту. Складність оцінки ефективності полягає в тому, що частина екологічних вимірів не може бути виміряна кількісними методами, оскільки вона стосується зовнішніх ефектів або екстерналій. Найпоширеніші підходи до оцінки екоефективності інвестиційних проектів включають екологічну складову (наприклад, екологічні витрати або вигоди) у розрахунок економічних показників, таких як NPV (Net Profit Value) або PI (Profitability Index). Результати оцінки у разі використання цих підходів можуть некоректно відображається реальний вплив інвестиційного проекту на довкілля та використання природного капіталу.

Оцінка еколого-економічної ефективності інвестиційних проектів передбачає оцінку екологічних вимірів у грошових одиницях. Аналіз здійснюється шляхом порівняння потенційних економічних вигод від проектів та пов'язаних з ними витрат потенційного негативного впливу реалізації проекту на навколишнє середовище [3].

Екологічні виміри інвестиційного проекту включають екологічні вигоди та екологічні витрати. Перелік екологічних витрат містить:

- вартість кількісних або якісних втрат природних ресурсів;
- витрати на скорочення викидів і витрати на відновлення навколишнього середовища;
- вартість відновлення природних ресурсів;
- упущена вигода та інші збитки.

Екологічні вигоди від впровадження проекту включають потенційні суспільні вигоди, підвищення ефективності використання природних ресурсів, пом'якшення негативного впливу на навколишнє середовище, все відповідно до концепцій ЄС. Відповідно до операційної політики Світового банку щодо оцінки впливу на навколишнє середовище, витрати на навколишнє середовище та вигоди для навколишнього середовища повинні бути визначені кількісно [33].

Важливу роль у процесі оцінки ефективності інвестиційних проектів відіграють також соціальні та технологічні аспекти. Основною метою будь-якого інвестиційного проекту є окупність інвестицій і отримання прибутку. Проте соціальна відповідальність бізнесу та посилення уваги громадськості до екологічних та соціальних викликів змушують інвесторів та стейкхолдерів демонструвати соціальну значущість проекту та його безпечність для навколишнього середовища. Наприклад, реалізація інвестиційного проекту має підвищити рівень життя в регіоні, створити нові робочі місця, зменшити забруднення навколишнього середовища або забезпечити низький рівень негативного впливу на навколишнє середовище тощо.

Для оцінки економічної та екологічної ефективності інвестиційного проекту на сьогодні використовуються два основних концептуальних підходи, а саме підхід «витрати-ефективність» і «витрати-вигоди». Основним принципом обох підходів є залучення всіх можливих екологічних вигод і витрат до грошових потоків інвестиційного проекту.

Розглянуті підходи до оцінки економічної та екологічної ефективності оцінюють екологічні аспекти в грошових одиницях, що визначає ступінь

успішності інвестиційного проекту лише з точки зору прибутку з урахуванням потенційних екологічних витрат і вигод.

Вигоди від проекту повинні перевищувати витрати на його розробку та реалізацію: інвестиційний проект показує свою ефективність лише за умови позитивного кінцевого балансу.

Основним недоліком розглянутих підходів є те, що вони не дозволяють забезпечити комплексну характеристику впливу інвестиційних проектів на навколишнє середовище, ефективності використання природного капіталу на всіх етапах життєвого циклу проекту та довгострокових наслідків для навколишнього середовища. Обидва підходи не оцінюють енергоефективність проекту у фізичних одиницях. Потенційна екологічна шкода в рамках розглянутих підходів оцінюється як обсяг викидів або витрат на усунення негативних впливів на навколишнє середовище, які можуть суттєво змінюватись залежно від законодавства країни та наявності природоохоронних технологій, що обумовлює оцінку впливу на навколишнє середовище. є упередженим і ускладнює порівняння альтернативних інвестиційних проектів [32].

Потенційні вигоди від інвестиційного проекту можуть у кілька разів перевищувати очікувані витрати на його реалізацію (включаючи такі екологічні витрати, як витрати на усунення негативних впливів), що негативно впливає на мотивацію інвесторів та зацікавлених сторін продовжувати зменшувати вплив від реалізація екологічних проектів та інвестування в розвиток ресурсозберігаючих та екологічних технологій.

Крім того, практично неможливо врахувати всі зовнішні ефекти реалізації проекту або екстерналії на етапі розробки в процесі оцінки. У більшості випадків зовнішні ефекти та інші довгострокові зовнішні ефекти не враховуються через високий ступінь невизначеності довгострокових наслідків та відсутність офіційної потреби в їх оцінці. Це може призвести до недалекоглядності суб'єктів та значних економічних втрат у довгостроковій перспективі.

За наведеними результатами можна виділити наступні недоліки розглянутих концептуальних підходів до оцінки еколого-економічної ефективності інвестиційних проектів:

1. Складність або неможливість порівняння альтернативних інвестиційних проектів з точки зору їх екологічної ефективності (ефективності використання природного капіталу, енергоефективності проекту тощо).

2. Низький рівень інформативності результатів екологічної оцінки для інвесторів та зацікавлених сторін проекту.

3. Оцінка екологічних вигод і витрат здійснюється лише в грошових одиницях, що робить її необ'єктивною при порівнянні альтернативних інвестиційних проектів різного масштабу.

4. Труднощі у виконанні розрахунків і неможливість змінити задане.

5. Параметри оцінки (наприклад, ставка дисконту) через зміну умов середовища [34].

Результати оцінки екологічної ефективності згідно з ISO 14045 можуть бути використані при розробці заходів щодо підвищення ефективності виробництва та реалізації продукції, стратегічного планування та інвестиційного аналізу. Оцінка впливу життєвого циклу є більш гнучким і комплексним підходом до оцінки екологічної ефективності на всіх етапах життєвого циклу продукту, але її адаптація до життєвого циклу інвестиційного проекту може спричинити труднощі в розрахунках, генеруванні грошових потоків, розгляді зовнішніх ефектів та інших екологічних вплив на кожному етапі життєвого циклу проекту та інтерпретація отриманих результатів.

Для вдосконалення методики оцінки еколого-економічної ефективності інвестиційних проектів пропонується:

– включити в процес оцінки екологічні показники в трьох вимірах: показники забруднення навколишнього середовища, показники використання природного капіталу, показники показників енергоефективності;

- розраховувати екологічні показники у фізичних одиницях, надавати перевагу відносним екологічним показникам;

- зберегти розрахунок показників еколого-економічної ефективності проекту (NPVe, IRRe, DPPe, IPe), але порівняти їх із запропонованими екологічними показниками.

Також можна визначити система екологічних показників для оцінки еколого-економічної ефективності інвестиційного проекту, застосовуючи наступні критерії:

1. Показники забруднення навколишнього середовища:

- загальні викиди парникових газів, у фізичних одиницях;
- викиди парникових газів на одиницю продукції;
- сумарні викиди шкідливих речовин, у фізичних одиницях;
- викиди шкідливих речовин на одиницю продукції;
- сумарні забруднювачі води, у фізичних одиницях;
- забруднювачі води на одиницю продукції;
- загальне утворення відходів, у фізичних одиницях;
- утворення відходів на одиницю продукції.

2. Показники використання природного капіталу. Ресурсна потужність виробництва – відношення природних ресурсів, що використовуються об'єктом, до відповідного обсягу річного виробництва (в натуральних одиницях):

- водоємність виробництва;
- паливна потужність виробництва;
- природно-ресурсний потенціал виробництва тощо.

3. Показники енергоефективності:

- загальне споживання енергії, у фізичних одиницях;
- енергетична потужність одиниці продукції;
- загальне використання вуглеводневого палива, в натуральних одиницях;
- використання вуглеводневого палива на одиницю продукції [35].

Порівнянність альтернативних інвестиційних проектів досягається використанням коефіцієнтів, які дозволяють порівнювати інвестиційні проекти за екологічною складовою. Всі показники повинні бути розраховані за часом, щоб виділити можливі зміни в динаміці. Проект забезпечує ефективність, коли більшість екологічних показників демонструють тенденцію до зниження.

Ще однією перевагою запропонованої системи є інформативність показників і простота їх інтерпретації, що дозволяє порівнювати альтернативні проекти між собою. Також запропонована система дозволяє порівнювати сценарії «з проектом» і «без проекту», що може надати додаткову інформацію про переваги проекту з точки зору екологічних складових. У деяких випадках сценарій «без проекту», що означає повну відмову від реалізації проекту, може принести більше економічних та екологічних переваг у порівнянні зі сценарієм реалізації проекту. Крім того, у разі екомодернізації запропоновані показники повинні бути розраховані принаймні двічі: до проекту екомодернізації та після проекту екомодернізації [37].

Запропонована система показників дозволяє комплексно оцінити вплив інвестиційного проекту на навколишнє середовище, енергоефективність проекту та ефективність використання природного капіталу в рамках його реалізації. Переваги системи використання екологічних показників можуть бути такими:

- можливість порівняння альтернативних інвестиційних проектів за екологічними аспектами;
- простота розрахунків та інтерпретації отриманих результатів;
- інформативність отриманих результатів та їх зрозумілість для інвесторів та
 - зацікавлені сторони інвестиційного проекту;
 - об'єктивність системи екологічних показників у рамках оцінки
 - екоефективність інвестиційного проекту [5].

2.3 Аналіз проблем інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції

Низький рівень інвестиційної активності в Україні особливо посилюється світовою фінансовою кризою, спричиненою головним чином такими факторами, як загострення іпотечної кризи, високий рівень зовнішньої заборгованості, невиконання зобов'язань України перед міжнародними організаціями щодо легалізації тіньового капіталу та повернення інвестицій, дисбаланс та нестабільність інвестиційної діяльності та економічної свободи, відтік капіталу, недостатня ефективність змін на фінансовому ринку України. Це безумовно впливає на формування та ресурсне забезпечення фінансової системи в цілому та інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності зокрема.

Стале інвестування стосується практики використання критеріїв екологічного, соціального та корпоративного управління (ESG) у процесі прийняття інвестиційних рішень. Іншими словами, стійкі інвестори розглядають довгострокову ефективність компанії з точки зору її фінансових показників і того, як вона взаємодіє зі своїми зацікавленими сторонами та навколишнім середовищем. Стійке інвестування (також відоме як ESG-інвестування) набирає обертів як важливий інструмент для підприємств будь-якого розміру, особливо для компаній середнього рівня.

Розгляд питань ESG під час прийняття інвестиційних рішень має вирішальне значення, оскільки вони можуть призвести до значної економії коштів і потенціалу зростання прибутку, зміцнюючи репутацію компанії. Зрештою, це позитивно вплине на підсумковий результат.

Наприклад, компанія може постраждати від репутації, якщо не дотримується екологічних стандартів або погано ставиться до своїх працівників. І навпаки, компанія, яка вживає активних заходів для пом'якшення ризику зміни клімату або працює над досягненням гендерного

паритету, виграє від покращення громадської думки, що може призвести до підвищення попиту на її продукти чи послуги.

Шукаючи стійкі інвестиції для компанії середнього ринку, важливо дивитися на екологічні та соціальні наслідки інвестицій та їх фінансові результати. Фактори навколишнього середовища повинні враховувати:

- ризики зміни клімату;
- управління природними ресурсами;
- ініціативи щодо зменшення забруднення повітря;
- заходи з підвищення ефективності використання води;
- проекти відновлюваних джерел енергії;
- практику циклічної економіки тощо [20].

Соціальні чинники повинні включати врахування захисту прав працівників, таких як:

- програми охорони праці чи ініціативи щодо нерівності доходів;
- оцінки обслуговування клієнтів;
- політика різноманітності та інклюзії;
- ініціативи щодо гендерної рівності;
- безпека даних і захист конфіденційності;
- корпоративна культура та політика управління, зокрема зусилля щодо дотримання антикорупційних норм [30].

Фінансові фактори включають потенціал повернення кожної окремої інвестиції з часом у контексті міркувань управління ризиками портфеля.

Оцінюючи потенційні інвестиційні перспективи для портфеля компанії середнього ринку, важливо оцінити їх фіскальні та соціальні наслідки, націлюючись на досягнення цілей екологічної стійкості та прибуткових фінансових прибутків. Це дозволить створити більшу цінність для організації та зайняти активну позицію у створенні кращого світу для майбутніх поколінь.

Стале інвестування сповнене багатьма перевагами для компаній середнього ринку, однак також створює наступні проблеми:

1. Брак капіталу. Компанії середнього ринку часто потребують більшого доступу до капіталу, тому для здійснення необхідних інвестицій в ініціативи сталого розвитку може знадобитися час і зусилля.

2. Брак знань: ще однією проблемою є відсутність знань і розуміння екологічних практик і технологій серед вищого керівництва, що може призвести до недостатньої відданості екологічним проектом.

3. Відсутність відповідних ресурсів і підтримки: багатьом компаніям середнього ринку потрібна допомога у пошуку відповідних ресурсів і підтримка партнерів, які знають і мають досвід стратегій сталого інвестування.

4. Регуляторні питання. Регуляторні питання можуть ускладнити інвестиції в сталий розвиток, такі як податки на викиди вуглецю або мандати на відновлювану енергію, які вимагають ретельного розгляду перед тим, як рухатися вперед із конкретними проектами [5].

Щоб подолати ці виклики, компанії середнього ринку повинні розвинути всебічне розуміння того, що передбачає стійкість і як це може стимулювати їхній бізнес. Для цього потрібне широке дослідження різних політик і технологій, а також налагодження відносин з інвесторами чи союзниками з досвідом сталого інвестування.

Також важливо належним чином оцінити вплив різних державних установ на їх діяльність, перш ніж інвестувати в екологічні проекти. Крім того, вони повинні прагнути до пошуку інноваційних способів фінансування своїх ініціатив сталого розвитку, наприклад, через гранти, які сприяють їхнім зусиллям щодо сталого розвитку.

Здійснюючи ці кроки, компанії середнього ринку можуть успішно долати виклики, пов'язані зі сталим інвестуванням.

При переході на зелене виробництво в рамках країни та світу, також зазнає численних проблем, з яких:

1. Боротьба з дифузними – і все більш глобальними – екологічними ризиками.

2. Досягнення радикальних, а не лише поступових, стійких технологічних змін.

3. Поява зеленого капіталізму: невизначений сценарій «бізнес як завжди».

4. Роль держави: розробка відповідних поєднань політики.

5. Робота з проблемами розподілу та впливами [7].

Перші два виклики стосуються різних типів структурних завдань, які необхідні для досягнення стійких технологічних змін, і бар'єрів, які необхідно подолати під час виконання цих завдань. Інші моменти стосуються ролі та відповідальності різних ключових учасників процесу переходу, не в останню чергу приватних компаній та державних органів. Кожен із цих п'яти викликів, у свою чергу, передбачає більш конкретні виклики.

Боротьба з дифузними – і все більш глобальними – екологічними ризиками. З появою сучасної екологічної політики в 1960-х роках були введені суворі правила щодо викидів у повітря та воду. Однак увага була зосереджена більш-менш виключно на стаціонарних джерелах забруднення (тобто промислових підприємствах), які було відносно легко контролювати та регулювати, наприклад, за допомогою стандартів викидів для конкретних підприємств. Крім того, протягом цієї ранньої ери був сильний наголос на місцевому впливі на навколишнє середовище, наприклад, викиди в сусідні річкові басейни, що спричиняло негативний вплив на інші галузі промисловості та/або домогосподарства в тій самій громаді.

Проте з роками екологічні виклики дедалі більше стосувалися різних типів дифузних викидів. Вони походять із розрізнених джерел, таких як автомобільний транспорт, судноплавство, авіація та сільське господарство. Забруднення з дифузних джерел відбувається на великих територіях, і окремо вони можуть не викликати занепокоєння, але в поєднанні з іншими дифузними джерелами вони можуть спричинити серйозні загальні наслідки. Зростаюча важливість глобальних екологічних проблем, таких як зміна клімату в поєднанні з глобалізацією та збільшенням міжнародної торгівлі

споживчими товарами, додає цю проблему. Управління цими проблемами часто вимагає міжнародних переговорів і розподілу тягаря, що саме по собі виявилось складним [1].

Дифузні викиди, як правило, важко контролювати, а тому також регулювати. Наприклад, природоохоронні органи можуть забажати покарати за неправильну утилізацію відходів, оскільки це допоможе зменшити різні хімічні ризики, але така поведінка зазвичай є таємною, і її важко виявити. Влучним прикладом є пластикові відходи, він походить від мільйонів споживчих товарів, переноситься по всьому світу течіями та вітрами та накопичує мікропластик, особливо в морі. Багато небезпечних речовин, у тому числі таких хімічних речовин, як розчинники та фталати, містяться в споживчих товарах, багато з яких імпортуються. Моніторинг потенційного поширення цих речовин серед людей і природного середовища також залишається складним. Тому технологічні інновації, які дозволяють краще відслідковувати матеріали, мають бути пріоритетом.

Досягнення радикальних, а не лише поступових, стійких технологічних змін. Поступові інновації, наприклад, підвищення ефективності використання матеріалів та енергії в існуючих виробничих процесах, є ключовими елементами переходу до зеленої економіки. Однак також необхідні більш глибокі – і навіть радикальні – технологічні інновації. Наприклад, заміна викопного палива в транспортному секторі, а також у виробництві чавуну та сталі вимагає фундаментальних технологічних змін, а не лише поступового підвищення ефективності. Однак є низка факторів, які ускладняють радикальні інновації. Пропонуємо акцентувати увагу на три важливі переходи:

1. Однією з перешкод є ризик, з яким стикаються фірми, які інвестують у технологічний розвиток (наприклад, базові дослідження та розробки, пілотні випробування тощо) у поєднанні з обмеженою здатністю ринку капіталу впоратися з проблемою довгострокового ризику.

2. Приватні інвестори часто можуть мати слабкі стимули для здійснення інвестицій у довгостроковий технологічний розвиток.

3. Нові зелені технології часто стикаються з нечесною конкуренцією з існуючими технологіями [13].

Інвестувати в інноваційні екологічні процеси також ризиковано, але в разі успіху окупність інвестицій значно перевищує поточну діяльність. Як правило, компанії прагнуть фінансувати проекти зі значним потенціалом ефективності та забезпечувати їм високі прибутки. Це науково-технічна інновація, організаційна, економічна та соціальна сфери. Економічні результати їх реалізації залежать насамперед від особливостей нововведення, але велике значення для успішної реалізації інноваційного проекту мають умови залучення фінансових ресурсів і, отже, джерело фінансування.

Поява зеленого капіталізму: невизначений сценарій «бізнес як завжди». Принаймні з моменту появи сучасних екологічних дебатів у 1960-х роках економічні та екологічні цілі сприймалися як такі, що суперечать одна одній. Було стверджено, що бізнес-рішення базуються на прагненні до максимізації прибутку; тому спроби одночасно вирішити екологічні проблеми призведуть до зниження прибутку та продуктивності. Однак разом із зростанням занепокоєння щодо впливу глобальної економіки на навколишнє середовище та зростання органічних продуктів і етикеток, переробки відходів, схем компенсації клімату тощо, питання сталого розвитку почали переходити в основну бізнес-діяльність. Насправді багато великих компаній часто більше не розрізняють екологічні інновації та інновації в цілому, вплив бізнес-операцій на навколишнє середовище майже завжди враховується під час інноваційного процесу.

Стійкі технологічні зміни передбачають «нову хвилю творчого руйнування з потенціалом фундаментально змінити конкурентну динаміку на багатьох ринках і галузях». У літературі визнається потенційно важлива роль, яку можуть зіграти так звані підприємці, що займаються стійкістю, у здійсненні переходу до зеленої економіки, ці типи підприємців прагнуть поєднати традиційну бізнес-практику з ініціативами сталого розвитку. Вони можуть порушити усталені бізнес-моделі, культуру та вподобання

споживачів, а також допомогти змінити існуючі інституції. Так само, як і звичайні підприємці, вони є агентами змін і пропонують уроки для політиків. Однак дослідження в цій галузі також піддавалися критиці сильний акцент на окремих історіях успіху, тоді як, наприклад, інституційні та політичні чинники, які, як вважається, також формують пріоритети, визначені цими особами, як правило, нехтуються [22].

Зрештою, залишається дуже важко передбачити, як далеко добровільні, орієнтовані на ринок ініціативи заведуть нас на довгому та звивистому шляху до зеленої економіки. На додаток до ряду поступових розробок, таких як підвищення енергоефективності та ефективності використання матеріалів після посилення цифровізації, промислові фірми та підприємці, які працюють у сфері сталого розвитку, ймовірно, допоможуть розробити нові та/або удосконалені бізнес-моделі (наприклад, дозволити більше спільного використання та переробки). ресурсів), а також комерційно впроваджувати інновації. У майбутньому підприємства також, швидше за все, приділятимуть більше уваги уникненню майбутніх екологічних зобов'язань, таких як потенційні витрати на очищення забруднених земель або ризики повеней у зв'язку зі зміною клімату. Не дивно, але великі страхові компанії були одними з перших, хто розглядав зміну клімату як ризик для своєї життєздатності.

Роль держави: розробка відповідних поєднань політики. Важливим завданням державної політики є встановлення відповідних «рамкових умов» для економіки. Це стосується передусім правової бази, наприклад, немайнових прав, процедур ліцензування, а також договірного права, яке має бути передбачуваним і прозорим. Традиційна екологічна політика, яка регулює викиди за допомогою податків або стандартів ефективності, залишатиметься важливою, як і скасування екологічно шкідливих субсидій (де вони існують). Роль такої політики полягає в тому, щоб гарантувати, що зовнішні витрати забруднення навколишнього середовища інтерналізуються під час прийняття рішень компаніями та домогосподарствами.

Тим не менш, у світлі викликів, які обговорювалися вище – наприклад,

контроль дифузних викидів, потреба в більш фундаментальних стійких технологічних змінах, а також нездатність приватного сектора адекватно впоратися з цими двома проблемами – роль держави часто має виходити за рамки надання такі рамкові умови. Насправді існує кілька аргументів на користь впровадження ширшого набору політичних інструментів у зеленій економіці [27].

На загальному рівні сприяння екологічному технологічному розвитку, не в останню чергу радикальним інноваціям, має базуватися на поєднанні стратегій. У літературі пропонується поєднання інноваційної політики на основі трьох широких категорій інструментів:

1. Інструменти просування технологій, які підтримують надання базових і прикладних знань, наприклад, через гранти на дослідження та розробки, патентний захист, податкові пільги тощо.

2. Інструменти стимулювання попиту, які заохочують формування нових ринків, наприклад, через політику розгортання, таку як державні закупівлі, пільгові тарифи, квоти тощо.

3. Системні інструменти, які підтримують різні функції, що діють на рівні інноваційної системи, такі як забезпечення інфраструктури, сприяння узгодженню між зацікавленими сторонами та стимулювання розробки цілей і різноманітних організаційних рішень [4].

Робота з проблемами розподілу та впливами. Перехід до зеленої економіки, включаючи технологічні зміни, впливає на все суспільство. Тому необхідно не лише оптимізувати продуктивність нових технологій та визначити ефективну політику, також слід розуміти та розглядати найбільш значущі розподільчі наслідки технологічних змін. Усі суспільні зміни включають переможців і переможених, і якщо це не визнати та не розглянути, бажаний зелений перехід може втратити легітимність у різних ключових групах суспільства.

Ця проблема стосується різних вимірів розподільних впливів. Одним із таких аспектів є вплив на домогосподарства з різним рівнем доходу.

Економічні дослідження показали, що екологічна політика в розвинутих країнах, не в останню чергу податки на забруднення та використання енергії, мають тенденцію до регресивного впливу, таким чином означаючи, що домогосподарства з найнижчими доходами загалом найбільш негативно страждають у відносному вимірі. Такі результати можуть фактично переважати також за наявності політики, яка базується на прямій підтримці певних технологічних шляхів. Наприклад, домогосподарства з високим доходом, швидше за все, отримують найбільшу користь від субсидій на сонячні батареї та електромобілі, оскільки ці домогосподарства, швидше за все, матимуть власний будинок, а також частіше купуватимуть автомобіль. Звичайно, технологічні зміни (наприклад, оцифрування, автоматизація тощо), включно з екологічними технологіями, також можуть мати глибокі розподільні наслідки більш непрямими шляхами, не в останню чергу через вплив на ринок праці.

Однією з проблем у цьому випадку є те, що люди все більше очікують, що будь-які екологічні інвестиції, які здійснюються у їхній власній громаді (наприклад, у вітроенергетику), мають сприяти регіональному зростанню, зайнятості та різним соціальним цілям. Посилення акценту на ефектах розподілу на регіональному рівні також можна пояснити дедалі більшим утвердженням прав людей (наприклад, прав корінних народів) і підвищенням вимог щодо прямої участі у відповідних процесах прийняття рішень. Однак нова «зелена» технологія може не створити суттєвого позитивного впливу на доходи та зайнятість на місцевому та регіональному рівнях. Наприклад, одним із факторів, що змінив зв'язок сектора відновлюваної енергетики з економікою, були технологічні зміни [15].

Ігнорування розподільчих наслідків стійких технологічних змін створює соціальну напругу, тим самим збільшуючи бізнес-ризики для компаній і підприємців у сфері сталого розвитку. Такі ризики можуть мати різні форми. Наприклад, надійність поставок стає все більш важливою, і клієнти, як правило, не будуть дуже поблажливими у разі збоїв у зв'язку з

появою напружених відносин у громаді. Крім того, клієнти, менеджери фондів, банки та потенційні працівники дбають не лише про випуск галузі, але все більше й про те, як виробляються продукти.

Насправді, в той час як економіки світу стають більш інтегрованими, політичні тенденції вказують на сильнішу увагу до національної держави і навіть до регіональної незалежності. У будь-якому разі це ще більше ускладнить перехід до зеленої економіки. Зокрема, йому потрібно буде визнати складні компроміси між ефективністю, яка, як правило, вимагає міжнародної координації (наприклад, у плані розробки політики та співпраці в галузі науково-дослідних робіт), і справедливим розподілом вигод і витрат, який натомість вимагає сильніша регіональна та місцева перспектива.

Також пропонуємо звернути увагу на інституційні системи якості, які виступають як підґрунтя формування екологічної відповідальності підприємства, а саме:

- ISO 9001 (менеджмент якості) [41],
- ISO 14001 (екологічний менеджмент) [42],
- ISO 2600 (соціальна відповідальність) [43],
- ISO 27001 (інформаційна безпека) та інших) [44, 45].

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

3.1 Основні напрямки удосконалення інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції

При формуванні стратегії фінансового регулювання розвитку суб'єктів господарювання необхідно враховувати такі особливості інвестиційної діяльності: формування довгострокового плану інвестування та тривалий термін окупності інвестиційного проекту; значний обсяг як власних, так і залучених інвестицій, містить інноваційну складову. Така стратегія має бути спрямована на оптимальну структуру фінансового потенціалу, зниження інвестиційних ризиків та визначення ключових напрямків розвитку суб'єктів господарювання. Вибір стратегії фінансового регулювання розвитку суб'єктів господарювання здійснюється за критеріями економічної доданої вартості та ризику.

У рамках стратегії фінансового регулювання розвитку суб'єктів господарювання визначено напрями підвищення інвестиційної привабливості підприємства з урахуванням змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі. Діяльність здійснюється за наступними напрямками.

1. Вибір джерел фінансування. У процесі вибору джерел фінансування слід враховувати: способи залучення інвестиційних ресурсів; методологія оцінки та відбору інвестиційних проектів, інструменти інвестиційної діяльності підприємства. Вибору джерел фінансування передують визначення потреби в коротко- і довгостроковому капіталі з урахуванням нових проектів і виявлення можливих змін у складі активів і капіталу.

2. Оптимізація структури капіталу. Визначено оптимальне співвідношення власного та позикового капіталу та форму залучення цих ресурсів з урахуванням впливу на інвестиційну привабливість підприємства. Такими заходами є: зміна обсягу позикових коштів, заміна короткострокових ресурсів на довгострокові і навпаки, збільшення (зменшення статутного капіталу), зменшення (збільшення кількості акцій), заміна позикових коштів власними ресурсами. Основною метою цих заходів є виконання умов фінансової рівноваги, зниження вартості залучення капіталу, підвищення керованості власників підприємства.

3. Реструктуризація активів спрямована на оновлення активів, оптимізацію витрат і підвищення прибутку на вкладений капітал. Заходи проводяться по всіх складових структури активів: необоротні активи, оборотні активи, грошові кошти та фінансові інвестиції. Заходи включають придбання та оновлення основних фондів, списання (реалізацію) невикористаних активів, застарілих активів, зменшення (збільшення) запасів, оптимізацію дебіторської заборгованості. За умов оптимізації фінансових вкладень змінюються їх термін, обсяг, прибутковість.

4. Фінансування інновацій. Ці заходи спрямовані на підвищення конкурентоспроможності та розширення асортименту продукції за рахунок впровадження інноваційних технологій, що в кінцевому результаті

призводить до підвищення інвестиційної привабливості підприємства.

Реалізація стратегії фінансового регулювання розвитку суб'єктів господарювання дозволяє залучати інвестиції в необхідному обсязі, підвищувати ефективність господарювання, підвищувати ринкову вартість підприємства [40].

Розглядаючи стратегію сталого інвестування для компанії по виробництву екопродукції середнього бізнесу, необхідно враховувати наступні ключові моменти:

1. Інвестиції в місцевий бізнес: для компаній середнього ринку, які прагнуть прийняти сталість, немає кращого варіанту, ніж інвестувати в місцевий бізнес. Інвестиції в ці організації можуть призвести до збільшення кількості робочих місць, покращення інфраструктури та економічного розвитку, одночасно зміцнюючи моральний дух і лояльність серед мешканців. Це також слугує моделлю для наслідування для інших спільнот, щоб здійснити широкомасштабну децентралізовану трансформацію.

2. Інтеграція ESG: інтеграція екологічного, соціального та управлінського аналізу (ESG) у основні інвестиційні рішення. Практичний підхід до інтеграції ESG має проаналізувати, як компанія поводить себе в таких сферах, як різноманітність та інтеграція співробітників, стосунки з навколишнім середовищем і клієнтами, корпоративна поведінка щодо питань клімату, методи безпеки продукції, процедури управління ризиками тощо. Використовуючи цю інформацію, компанії можуть оцінити потенційні ризики та винагороди будь-якої інвестиційної можливості. Крім того, це допомагає виявити недооцінені акції або сектори, які забезпечують більш значний потенціал для отримання прибутку в довгостроковій перспективі.

3. Вивчення варіантів інвестування впливу: інвестування впливу пропонує нові шляхи, дозволяючи компаніям підтримувати свої фінансові цілі. Часто це безпрограшна ситуація, оскільки інвестиції можуть допомогти створити економічні можливості та одночасно вирішити нагальні соціальні проблеми. Компанії не повинні відмовлятися від своїх стратегічних цілей;

певні активи можуть забезпечити більш значне зростання в довгостроковій перспективі. Вивчення інвестиційних варіантів впливу може стати захоплюючим можливістю для відповідального використання капіталу та отримання практичних відчутних результатів, які змінюють життя людей і довкілля.

4. Інвестиції в зелені облігації: ці боргові інструменти призначені для фінансування екологічно чистих проєктів, таких як виробництво енергії з відновлюваних джерел або ініціативи з очищення довкілля. Цей тип інвестицій не тільки дозволяє фінансувати екологічно свідомі проєкти, але також функціонує як інструмент для підвищення обізнаності та освіти щодо важливості сталого розвитку. Ці облігації можуть допомогти залучити потенційних клієнтів і зацікавлених сторін, які визнають прагнення своєї компанії досягти позитивних змін. Крім того, багато інвестицій у «зелені» облігації забезпечують конкурентоспроможну прибутковість, яка може сприяти фінансовому успіху будь-якої організації.

5. Дослідження запасів відновлюваних джерел енергії: запаси відновлюваних джерел енергії є ще одним варіантом, який виглядає добре з точки зору навколишнього середовища та має потенціал для стимулювання прибутку на ринку, будучи інноваційною технологією. Ці акції пропонують кращу прибутковість, ніж ринковий ризик, оскільки протягом останнього десятиліття цей сектор розширювався та розвивався. Крім того, інвестиції в такі акції допомагають зменшити викиди парникових газів, що робить компанію більш екологічно чистою та прозорою. Необхідно переконатись, що проведено інвестиційне дослідження, перш ніж купувати будь-які такі акції, щоб отримати максимальну вигоду з точки зору прибутку та прибутку від акцій і зробити позитивний внесок у перехід економіки до стійких рішень.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Досягнення головної мети роботи, дозволило зробити наступні висновки:

Розкрито зміст і складові інвестиційного забезпечення виробничого підприємства. Сутнісними елементами системи інвестиційного забезпечення автор визначив наступні: сукупність внутрішніх та зовнішніх чинників як інвестиційне середовище, інвестиційний потенціал, інвестиційний клімат, поліпшення якості продукції, здешевлення продукції, збільшення корисливих можливостей та реклама. Інвестування у виробничі фонди відноситься до реальних інвестицій, інвестор робить капіталовкладення у конкретне підприємство. Визначено, що продукція компанії повинна бути швидко реалізована для отримання фінансових активів.

Розкрито специфіку інвестиційного забезпечення виробничого підприємства. Специфіка інвестиційного забезпечення виробничого підприємства визначається сукупністю власних ресурсів компанії, економічного (фінансового) потенціалу, так і управлінського та кадрового. Нематеріальні аспекти діяльності бізнесу відіграють велике значення для успіху. При розробленні інвестиційної стратегії та формування інвестиційної програми враховується дослідження інвестиційного забезпечення виробничого підприємства. Гармонійне поєднання інвестиційних потреб є первинною передумовою для прийняття рішень щодо інвестування підприємства.

Розкрито основні проблеми інвестиційного забезпечення виробничого підприємства. Автором дослідження було виявлено наступні проблеми: відновлення бізнесу, незадовільний рівень ресурсного забезпечення підприємств, незадовільні умови праці для впровадження інновацій діяльність, обмежені фінансові можливості споживачів нової продукції, потребують результатів інноваційної діяльності підприємств, відсутність

зацікавленості більшості виробничих підприємств у здійсненні інноваційної діяльності, відсутність стратегічних програм інноваційного розвитку на підприємствах.

Проаналізовано особливості ековідповідальних компаній та підприємств з виробництва екологічної продукції. Визначено види екологічного підприємництва: виробництво екологічної техніки, приладів та пристроїв; використання вторинних ресурсів та еко-відведення; створення ресурсозберігаючих технологій; виконання робіт та надання послуг екологічної значимості; органічне сільськогосподарське виробництво; виробництво енергії з використанням альтернативних джерел; виробництво екологічної продукції. Автором доведено, що розглянуті компанії є еко-відповідальними, до таких підприємств, зокрема відноситься, AB InBev Efes, Apple, ASUS, Bosch Україна, GlobalLogic, Henkel, Borjomi UKRAINE, Kernel, Українська філія компанії L'Oréal, WOG.

Надано загальну характеристику елементам інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції. Комплексна оцінка є важливим підходом будь-якого інвестиційного проекту для досягнення сталого розвитку та закриття циклу, як того вимагає циркулярна економіка, шляхом балансування між соціальним та економічним розвитком, а також збереженням навколишнього середовища. Оцінка еколого-економічної ефективності інвестиційних проектів є одним із найважливіших етапів реалізації проекту, оскільки дозволяє виявити потенційні негативні наслідки та можливий провал проекту. Поки що не існує єдиних підходів до оцінки ефективності інвестиційних проектів, особливо їх екологічної складової. Це призводить до упередженої оцінки впливу інвестиційного проекту на довкілля.

Розкрито основні проблем інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції. Інвестувати в інноваційні екологічні процеси ризиковано, але в разі успіху окупність інвестицій значно перевищує поточну діяльність. Встановлено, що компанії прагнуть фінансувати проекти зі

значним потенціалом ефективності та забезпечувати їм високі прибутки. Це науково-технічна інновація, організаційна, економічна та соціальна сфери. Економічні результати їх реалізації залежать насамперед від особливостей нововведення, але велике значення для успішної реалізації інноваційного проекту мають умови залучення фінансових ресурсів і, отже, джерело фінансування.

Розроблено основні напрями удосконалення інвестиційного забезпечення виробництва екологічної продукції. У рамках стратегії фінансового регулювання розвитку суб'єктів господарювання визначено напрями підвищення інвестиційної привабливості підприємства з урахуванням змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі. Діяльність здійснюється за наступними напрямками: вибір джерел фінансування, оптимізація структури капіталу, реструктуризація активів спрямована на оновлення активів, оптимізацію витрат і підвищення прибутку на вкладений капітал.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бахур Н.В. Інструменти фінансового стимулювання розвитку регіонів та громад при децентралізації. Ефективна економіка, 2020. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8191>. (дата звернення: 11.04.2024).
2. Бахур Н.В. Інвестиційне забезпечення розвитку регіонів України: проблеми та шляхи їх вирішення. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9063> (дата звернення: 11.04.2024).
3. Білоткач О.В., Павлова Г.Є. Теоретико-методичні основи інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/15_1_2017ua/8.pdf (дата звернення: 11.05.2024).
4. Борейко В.І. Інвестиційне забезпечення економічного розвитку України. Вісник економічної науки України, 2014. № 2 (26). С. 13-16.
5. Вахович І.М., Денисюк Г.Л. Концептуальні засади інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку регіону. Актуальні проблеми економіки, 2011. № 1. С. 138-144.
6. Вишинська Т.Л. Інвестиційне забезпечення розвитку економіки України. Економіка і організація управління, 2014. № 3 (19). С. 62-67.
7. Войнаренко М.П., Джеджула В.В., Єпіфанова І.Ю. Моделювання процесу прийняття рішення щодо джерел фінансування інноваційної діяльності. Економічний часопис – XXI. 2016. № 160 (7–8). С. 126–129. URL: <https://doi.org/10.21003/ea.V160-25>. (дата звернення: 11.04.2024).
8. Головатюк В.М., Соловійов В.П. Проблеми поліпшення інноваційної сприятливості регіональних економік. Регіональна економіка, 2010. № 1. С. 89–98.
9. Гречко А.В., Джумаєєва Д.Д. Інвестиційне забезпечення

інноваційного розвитку підприємства в Україні в воєнний та поствоєнний період. Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут», 2022. № 22. URL: <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/259798/256678> (дата звернення: 11.04.2024).

10. Гриценко Л. Л. Державна інвестиційна політика: сутність, цілі та завдання. URL: [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/15.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/15.pdf). (дата звернення: 12.04.2024).

11. Гурочкіна В.В. Інвестиційне забезпечення розвитку промислових підприємств в економіці емерджентного типу. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/280> (дата звернення: 11.04.2024).

12. Гурочкіна В.В. Емерджентність – феномен складних економічних систем. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2019. № 6. С. 63–71. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/4397/3/4230_IR.pdf (дата звернення: 11.04.2024).

13. Гурочкіна В.В. Інноваційний потенціал підприємства: сутність та система захисту. Економіка: реалії часу. Науковий журнал, 2015. № 5 (21). С. 51–57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrch_2015_5_10. (дата звернення: 11.04.2024).

14. Двігун А.О. Диспропорції та структурні зміни в економіці регіонів України та їх вплив на розвиток регіонів. REVIEW OF TRANSPORT ECONOMICS AND MANAGEMEN. 2019. Вип. 2 (18). С. 74-82. URL: <http://pte.diit.edu.ua/article/view/190589/191557> (дата звернення: 11.04.2024).

15. Дорошенко Г.О. Інвестиційне забезпечення конкурентноспроможного розвитку економіки регіону на основі інновацій. URL: [http://zt.knute.edu.ua/files/2012/03\(62\)2012/3_12_20.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2012/03(62)2012/3_12_20.pdf) (дата звернення: 11.04.2024).

16. Дунська А.Р., Бесараб К.М. Інвестиційне забезпечення розвитку міжнародної діяльності підприємства. Економічний вісник НТУУ Київський політехнічний інститут, 2019. № 16. URL: <https://ev.fmm.kpi.ua/>

article/view/182741(дата звернення: 11.04.2024).

17. Інвестиційний клімат та методи покращення інвестиційного потенціалу на пост-конфліктних територіях України. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6005>. (дата звернення: 01.03.2024).

18. Кейс – стаді «Впровадження інвестиційних інструментів на регіональному та муніципальному рівнях». URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/609/Case_Study_PLEDDG_Investments-web.pdf. (дата звернення: 01.03.2024).

19. Кифяк В. Теоретичні основи визначення категорії «розвиток підприємства». Економічний аналіз, 2011. Вип. 8, ч. 2. С. 190-194.

20. Кісіль М.І. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного виробництва та сільських територій. Менеджмент: збірник наукових праць, 2009. № 11. С. 200-220.

21. Коденська М.Ю. Мотиваційні чинники інвестиційного забезпечення розвитку аграрно-промислового виробництва. Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України, 2013. № 2. С. 62-66.

22. Колесник О.О. Оцінка інвестиційного забезпечення розвитку туризму в Україні. Економіка. Управління. Інновації, 2011. № 2(6). URL: http://tourlib.net/statti_kolesnyk6.htm (дата звернення: 01.04.2024).

23. Круп'як Л.Б., Круп'як І.Й. Інвестиційне забезпечення розвитку економіки регіону. Ефективна економіка, 2015. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4685> (дата звернення: 01.04.2024).

24. Кундеус О.М. Інвестиційне забезпечення діяльності підприємств на інноваційній основі. Інноваційна економіка. 2007. № 4. С. 148-155. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/15705/1/%D0%86%1%96.pdf> (дата звернення: 02.04.2024).

25. Левандівський О.Т. Особливості інвестиційного забезпечення АПК. URL: <http://www.pu.if.ua/depart/Finances/resource/file> (дата звернення: 01.04.2024).

26. Лопатюк Р.І. Інвестиційне забезпечення підприємств аграрної сфери. URL: <http://www.ukr.vipreshebnik.ru/invest-men/4527-investitsijnezabezpechenya-pidpriemstv-agrarnoji-sferi.htm> (дата звернення: 01.03.2024).

27. Мархонос С., Турло Н. Інвестиційне забезпечення розвитку підприємств тимчасового розміщення України. Економіка та суспільство, 2021, № 34. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1008> (дата звернення: 01.04.2024).

28. Мирончук О.Б. Теоретична парадигма поняття «інвестиційне забезпечення аграрної сфери». Інвестиції: практика та досвід, 2012. № 23. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2012/21.pdf (дата звернення: 01.04.2024).

29. Музиченко-Козловська О.В. Стратегія розвитку екологічного інвестування в Україні. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку, 2023. № 1(9). URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2023/sep/31277/menedzhment-207-220.pdf> (дата звернення: 01.03.2024).

30. Параконний С.В., Войшвілло Л.В., Шпанковський І.В. Напрями інвестиційного забезпечення розвитку економічного потенціалу підприємства. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира, 2011. № 11(153), ч. 1. С. 68-76.

31. Поясник Г. В. Роль екологічного підприємства в умовах післявоєнної відбудови. Економіка та суспільство. 2023, № 47. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2093/2022> (дата звернення: 01.04.2024).

32. Прокопенко О.В., Кліменко О.В., Марочко С.С. Економічне стимулювання реалізації екологічної політики інвестиційного забезпечення природокористування. Ефективна економіка, 2010. № 8. URL: [/http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=269](http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=269) (дата звернення: 01.04.2024).

33. Рейтингова оцінка регіонів України за січень – березень 2021 року.

URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2021/06/rejtyngova-oczinka-za-i-kvartal-2021-roku-prezentacijni-materialy.pdf>. (дата звернення: 01.03.2024).

34. Савелко С.О. Формування державної політики інвестиційного розвитку регіону: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд.. наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 «Механізми державного управління» / С. О. Савелко. К.: Академія муніципального управління Міністерства регіонального розвитку та будівництва України, 2010. 22 с.

35. Стратегія сталого розвитку регіону: моногр. за заг. ред. д.е.н. І.О. Александрова. Донецьк: Ін-т економіки пром-сті, 2010. 204 с.

36. Сухоруков А.І., Харазішвілі Ю.М. Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України: монографія. Київ: НІСД, 2012. 368 с.

37. Феєр О.В. Інвестиційне забезпечення діяльності вітчизняних підприємств. Науковий вісник Мукачівського державного університету, 2016. URL: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2609/1/2-6-2-2016-19.pdf> (дата звернення: 01.04.2024).

38. Циган Р.М. Обґрунтування необхідності створення умов залучення екологічних інвестицій у діяльність підприємств України. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/83.pdf (дата звернення: 01.04.2024).

39. Чигрин О.Ю., Красняк В.С. Теоретико-прикладні аспекти розвитку екологічного інвестування в Україні. Маркетинг і менеджмент інновацій, 2015. № 3. URL: https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2015_3_226_234.pdf (дата звернення: 01.04.2024).

40. Lidiya Kostyrko, Ruslan Kostyrko, Olena Sereda, Eleonora Chernodubova Problems and prospects of management of investment attractiveness of subjects of business. URL: https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/pdf/2019/08/shsconf_NTI-UkrSU RT2019_06029.pdf (дата звернення: 01.04.2024).

41. ISO Quality management. URL: <https://www.iso.org> (дата звернення: 01.05.2024).

42. ISO 9000 family – Quality management // International Organization for Standardization. URL: <https://www.iso.org/iso-9001-quality-management.html>
<https://www.iso.org/files/live/sites/isoorg/files/store/en/PUB100080.pdf> (дата звернення: 12.05.2024).

43. ISO 14000 family – Environmental management // International Organization for Standardization. URL: <https://www.iso.org/iso-14001-environmental-management.html> (дата звернення: 01.05.2024).

44. ISO 26000 – Guidance on social responsibility // International Organization for Standardization. URL: <https://www.iso.org/standard/42546.html>

45. ISO/IEC 27000 family – Information security management systems // International Organization for Standardization. URL: <https://www.iso.org/isoiec-27001-information-security.html> (дата звернення: 01.05.2024).